

סדר רב עמרם השלם

סדר ראש השנה.

קה. בראש השנה ערבית נכנסין לבתי כנסיות ומתפללין ככל השנה וחומסין ברוך פורש סוכת שלום עלינו ועל כל עדת עמו ישראל ועל ירושלם. ועוסדין כתפלה, ואומרין כסוף סגן. א. זכרנו לחיים. (6) מלך חפץ בחיים וכתבנו כספר (7) [תהיים טובים למענך] אל חי ומגן כא"י סגן אברהם, וכסוף אתה נכור מזכיר. מי כסוף אב הרחמן זוכר יצוריו ברחמים לחיים, ונאמן אתה להחיות מתים. בא"י סחיה המתים. [ואומר (ג) אתה קדוש, וקודם שיהתום המלך הקדוש אומר]. ב. ובכן תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך, ואיסתך על כל מה שכראת, וייראוך כל המעשים, וישתחוו לפניך כל הכרואים, ויעשו כלם אנוה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. כמה שידענו ה' אלהינו ששששטון לפניך, עו כידך ונכורח כיסינך, ושכך נורא על כל מה שכראת. ובכן תן כבוד לעמך, תחלה ליראיך, ותקוה טובה לדורשיך, ופתחון פה למיחלים לך. שסחה לארצך, וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך, ועריכת נר לבן ישי משיחך כמהרה כיסינו. ובכן צדיקים יראו וישמחו, וישרים יעלוזו, והסידים כרינה ינילו, ועולתה תקפין פיה. [וכל] (7) הרשעה יָדָה גָּעֶשֶׁן תכלה כי תעביר מסשלת דודן מן הארץ. ותמלוך אתה ה' אלהינו סתרה על כל מעשיך. (7) [כתר קדשך] ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדוד ודוד הללויה. קדוש אתה ונורא שכך ואין אלה סבלעדיך, וכתוב וינבה ה' צבאות כמשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה. (8) כא"י המלך הקדוש :

ארה

מגן האלף

שנוי נוסהאות והנהרות

קה. (6) בכח"ב ב"ם וכן בוכריו הגרסא, אל מלך. ועיין מה"ב נוסחת רס"ג. (7) כספר דיים למענך אלהים הייסי. (8) לדוד ורוד הכלכולאל כיהוא לברו כרום וקדוש. כו. (7) והרשעה כלה. (ר"י) כהר ציון מסכן כבודך ובירושלם עיר מקדשך. וכנסת הבה"י שלסינו חסר וצ"ל "כחוב". (8) בכח"י ב"ם וכן בגרסס איחא, וחוחם המלך הקדוש כרחמן ה"י, כנכרה ראשונה ע"ס. הכל נוסח סדרנו לא למאז כספרים, והסוד כי שם כמקבע זו יא היבות, ונוכחתו לפי"ו. זכרנו להי"ס, מלך חפץ בחיים, וכתבנו כספר חיים, למענך אלהים חיים. ועל נוסח, כתבנו כספר הייס עובים" פליג הר"ס מרוסנבירג שאין לומר טובים הלא לכסוף כהולאה. וכתוב לחיים טובים כו', כי המתקם מתקם בתדילה לבר חועס ומוסיף לכסוף כמ"ס כמדרס הייסי. הדיקוס יודעים לרזות את צורלם, כו'. וכתב עוד שאין לומר להי"ס כפתה הלא כשוא, ע"ס. ויש לתמוה על רבינו שלז הזכיר סמוך לחתימה, מלך עוזר ומושיע ומגן. ואם אמנם ש"ס ליבב זאת, מלאתי באכודרהס שהעיד שיסנו לנוסח זה כהדר רבינו ופדר רב סעדיס, וכתב "ובמוון עם אומרים, אל חי ומגן", וא"ל "מלך עוזר ומושיע". והס עוטיס, שאין לשנות מסכע התפלה שחקי הכמים, ע"ס :

ב. ובכן תן פחדך, עיין במקור הכרות :

כאסכה

סדר רב עמרם השלם

המו

אתה בחרתנו סכל העמים, אחלת אותנו ורצית בנו. ורוסמתנו סכל הלשונות, וקדשתנו במצותיך, וקרבתנו סלכנו לעבודתך, ושםך הנדול עלינו קראת. ותתן לנו ה' אלהינו (ג.) באהבה מועדים לשמחה, חנים וחסנים לששון, (ימים) (זל את יום) הזכרון הזה. (ד.) זכרון תרועה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים: **אלהינו** ואלהי אבותינו יעלה ויבא, יניע יראה וירצה, וישמע ויפקד ויזכר וזכרוננו וזכרון אבותינו וכו' עד אל סלך חנון ורחום אתה. **אלהינו** ואלהי אבותינו סלוך על כל העולם כלו כבבודך. והנשא על כל הארץ ביקרך. והופע בחדר נאון עון על כל יושבי תבל ארצך. (ו) וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו. ויאמר כל אשר (נשמח) באפנו ה' אלהי ישראל סלך, וסלכותו בכל משלה. (ה.) **והשיאנו** ה' אלהינו (ו) בשמחה ובשלום כאשר רצית ואסרת. לברכנו. (ח) קרשנו במצותיך ותן הלקנו בתורתך. (ט) ושבענו סמוכך ושמח לבנו בישועתך. וסחר לבנו לעבדך באמת. (י) (והנחילנו ה' אלהינו בשמחה ובששון מועדי קרשך.) (י) ודברך אמת וקים לעד. כא"י סלך על כל הארץ, מקדש ישראל ויום הזכרון. ואומר (יא) רצה וסודים :

ובמורדים סוכיר זכור רחמין, ובבוש כעסך, וכלה דבר וחרב ומשחית ומנפה. ויצר הרע ושנאת חנם ועבודה זרה וחלול השם, וכל

סחלה

שנוי נוסחאות והנהות

סנן האלף

ג.) באהבה מועדים לשמחה. נאשרי סוף מס' ר"ה כחב כן כסס רב שר שיום נאון ז"ל שהיו אומרים כן כשתי ישיבות כין כמפלה כין כקידושא מועדים לשמחה חנים כו', משום דכתיב אלה הם מועדי, וכסוף ענינא כתיב וידבר משה את מועדי ה' וקאי אכולא ענינא כו' וכלהי אחקוש להדדי לקרותם מועדים כו'. ומנין שנקרא חג, ומנין שנקרא שמחה, וכן הביא מהנה כ' ישיבות כסס ר' שמואל כ"ר חפני, וכסס רב פלסוי נאון, אלא שרב האו נאון חלק עליהם וכ' שאין מהנה לומר כ"ר חנים וזמנים, וכן המנהג כדבריו, שאינו ככלל הרגלים :

ברחנן (צ"ל כראמרנן) כל השנה כלה סחפלא ארס האל הקדוש וסוך אוחב צרקה ומשפס, חין מעשרת ימים שבין ר"ה ליום הכפורים סחפפלין בהם הסלך הקדוש והסלך הספסס. (ו) אה ברכת סועריך לחיים בשמחה. (ח) כן תברכנו סלה. (ט) ברסין לוחא. (י) והנחילנו. ככתיב כ"ס ליג לה. (יא) בברכת רצה איהא ככתיב כ"ס עבודה ישראל עמך, ותחזוק בנו ותרגנו. אבל בהפלת חול לא הוכיר

ש' ככסא ליום חנינו. (ובמרדכי הביא כחוב ושמחה כחך ור"י כוקשו כל המועדים ז"ל) ומנין שנקרא שמחה, ש' וכיום סחחכס. וכן הביא מהנה כ' ישיבות כסס ר' שמואל כ"ר חפני, וכסס רב פלסוי נאון, אלא שרב האו נאון חלק עליהם וכ' שאין מהנה לומר כ"ר חנים וזמנים, וכן המנהג כדבריו, שאינו ככלל הרגלים :

ד.) זכרון תרועה עיין מקור הכרכות :

ה.) והשיאנו, מוכח כרא"ש שס ובסכלי הלקס שרבינו יצחק כ"ר יהודה הנהיג כמנהגא כסס ר' אליעזר הגדול לומר והשיאנו, ורבינו משולם כ"ר משה שלל את פי אריות יושבי ירושלם עיה"ק, והשיבו שומרים והשיאנו. ומכילין ראי' מירושלמי פרק הירושא, אבל הנאון ר' יצחק הלוי הנהיג כנרמיי"ש שלל לומר, לפי שכרכת מועדים לא שייך אלא בשלם רגלים, דכתיב נ"פ כשהי יראה כו', ככרכת מועדיך, ור"ה לאו מועד הוא, דהא לא התמינן מקדש ישראל והזמנים, ומנהג פשוט כירינו לאומרו, אבל כיוהכ"פ אין אומרים אותו, עכ"ל. וכן דעת רבינו ז"ל, אבל אין מהנה לומר והשיאנו :

ו.) ודברך אמת וקים לעד, עיין מקור הכרכות :

סדר רב עמרם השלם

מחלה וכל תקלה וכל קטטה, וכל נזרה רעה מעלינו ומעל כל בני בריתך. ועל כלם יתברך ויתרום תמיד שמך מלכנו לעולם ועד. ובהודאה מזכיר בסוף וכתוב יהיים כל בני בריתך. וכל החיים זכו. ובשים שלום מזכיר בסוף. (יג) ובספר יהיים ברבה ושלום ופרנסה טובה. וישועה ונחמה. נזכר ונפקד לפניך אנו וכל עמך בית ישראל להיים ולשלום. ברוך אתה ה' הסברך את עמו ישראל בשלום:

קו. הכי אמר רב פלמוי ראש ישיבה סנהג הוא לומר יעלה ויבא. במקום שנהגו לומר אוכרים. ואם אין רגילין לומר אין צריכין. שכבר שיין יורד לפני התיבה והרי הוא אומרה בזבזנות. ובסקומנו יש מחכמים שהם מזכירין. ויש שאין מזכירין:

קז. וצריך לומר ותתן לנו ה' אלהינו באהבה מועדים לשבתה חנים וחסנים לששון ז. [ויום הזכרון הזה]. והכי אמר רב יחודאי. (ח) [ויש מתיבתא] יחיד צריך לומר כתפלתו בריה אלהינו ואלחי אבותינו מלוך על כל העולם כלו כבודך. (ט) [וצריך לומר בכל תפלות. כמו שאמרו חכמים] אמר להם הקב"ה (ג). המליכוני עליכם בריה. וכך סנהג בשתי ישיבות:

קח. ואין אוכרים הלל בריה. דתנן [ריה ל"ג עינן] העובר לפני התיבה ביו"ט של ריה השני מתקיע ובשעת ההלל (ה) ומתנינן מדקתני ובשעת ההלל מכלל דברייה לא אמרינן הלל. כ"ט א"ה אבוא אפרו מלאכי השרת לפני הקב"ה. רבשעי ספני מה אין ישראל אוסרים שירה לפניך לא בריה ולא ביהכ"פ. א"ל הקב"ה אפשר (כ) [אני] יושב על כסא דין. וספרי היים וספרי בתים פתוחין לפני, וישראל אוסרים שירה לפני. והא כיון דחבה ח. אחר ריה ואחר יוהכ"פ שהל להיות בשבת כתר דסמיים שליהא דצבורא

סגן האלק

שנוי נוסחאות והנהגות

קז. ז. ויום הזכרון הזה. כתב הסור ונוהגין בספרד לומר חת יום טוב מקרא קדש הזה כו' והכי היה כחם' סופרים כו' בריה. כיום טוב מקרא קדש הזה, וברי"ה הזה, וברי"ה הזה, וביום תקיע שופר הזכרון הזה וכי"ג הנביאה כסור ומ"ס. ובאשכנז אין נוהגין לאומרו. והכי מסתבר לכיון שאומר את יום הג פלוני הלל ככלל, וכי' וכן אמר רב האי גאון היה ככלל אלא ותתן לנו את יום הג פלוני, והטעם שאין מזכירין ר"ה בריה מכוס דלמרינן בערובין דף מ' זכרון אהרן עולה לכאן ולכאן. וכשאומר יום הזכרון ר"ה ככלל. שגאמר

הזכיר זאת. (יב) נכח"י כ"ס גרם כאן. היום תאכצנו. היום תכרננו. היום תגלנו, היום תהדרנו. היום תזכנו, היום תחננו. היום תספרנו, היום תשרנו, היום תכתבנו לחיים' כספר הים כו':

קז. (ה) נכח"י כ"ס. נהרא רבא. ובכח"י אמרינן איחא גאק". (כ) והשיאנו ה' אלהינו. וכהן צדק ראש ישיבה כך אמר: יחיד צריך לומר בכל תפלות מלוך על כל העולם כלו ככו שאמרו חז"ל. (ג) [לשראלי]:

קח. (ה) הראשון מקריא את ההלל. וכן צריך להגיה גם כאן. (ג) "מלך". צדקתך

וביום שמתכס ומועדיכס ור"ה וגו' והיו לכס לזכרון: **קח.** ח. אחר ריה ואחר יוהכ"פ שחיל בשבת כו' אמר צדקתך. ברין פ"ד דריה. יש מן הגאונים שכתבו כיון שאין הלל בריה. אם ח"ל בשבת אומרים

זי ברכות דצלותא דמנחה אומר. (ג) צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת. וצדקתך אלהים עד סרום אשר עשית גדולות אלהים מי בסוף. צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה אדם ובהמה תושיע חן כבשבת ניריהא. מיתוא בטר (ד) מסוים אבינו מלכנו דתקינן [רבנן] קמאי (ה) [למיסור] הדי. קאטרן צדקתך כמאן דסבירא יהו צדוק הדין הן :

קמ. ואבינו מלכנו דקא אמרינן, הכי מסדר ואויל. אבינו מלכנו מטאנו לפניך. אימ אין לנו סלך אלא אתה. אימ עשה עמינו למען שפך. (ה) אימ הדש עלינו נזרות טובות. אימ בטל מעלינו מחשבות אויבינו. אימ הפר עצת אויבנו. אימ שלה רפואה שלמה להולי עיניך. אימ עצר מפנה סנחלתך. אימ כלה דבר והרב [ורעב] ומשחית סבני בריהך. אימ זכור כי עפר אנחנו. אימ עשה למענך ולא למעננו. אימ קדע לנו גור דיננו. אימ טהוק (ג) ששרי חובתינו. (ג) אימ החזירנו בתשובה שלמה לפניך. (ד) אימ כתבנו בספר זכרון. אימ כתבנו בספר זכות. אימ כתבנו בספר פרנסה וכלכלה. אימ הצמח לנו ישועה בקרוב. [אימ שמע קולנו חוס ורחם עלינו]. אימ קבל ברחמים וכרצון את תפלתנו. אימ עשה למען שפך הגדול הנבור והנרא שנקרא באהבה עלינו. [אימ חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה והושיענו] : (ה)

קי. מן ובמוסף מוציאין ס'ת וקורין ביום ראשון מן וה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים, וקורא כפסטר ובהודש השביעי עד סוף פסקא, ומפטירין בראש שמואל ויהי איש אחד מן הרמתיים עד ויתן עין למלכו גרם קרן ששיתו. ביום השני קורין ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם עד סוף פסקא, ומפטיר קורא ובתורש השביעי, ומפטירין בירמיה כה אטר ה' מצא עד הבן יקר לי אפרים. כולה :

ובשהן

מנן האלף

שני נוסהאות והנתות

זו צדקתך, לכלל מסור בידם לכל יום שיש
 זו הלל א"ל צדקתך לפי שאומרים אותו על
 צדוק הדין של משה, וזה כיוון שאין בו, ש"ד
 למימריה, וגלויים אחרים חולקים ואומרים
 דר"ה נמי ר"ה הוא, כו'. ומנהגנו עכשיו שלא
 לאומרו כר"ה, אבל אומרים כיוה"כ שח"ל
 בשבת ע"ש. וכן הוא גם בסדר שלמינו
 ודקאמרינן צדקתך כמאן דס"ל צדוק הדין הן
 אבל מנהגנו שלא לאומרו גם כיו"כ שח"ל בשבת.
 כמו"ש רמ"א סי' תקנ"א, וסדר צדקתך שכתב

(ג) צדקתך כהררי אל וצדקתך צדק לעולם,
 וצדקתך צדק נד' סרום. עכ"ל שם. אבל צריך
 להגיהו שם וצדקתך אלהים עד סרום. וז"ל ניס.
 (ד) דמסדר. (ה) דקאמרינן :
הט. (ה) אימ בטל סמנו גזחת קשות.
 (ג) שפ"ר. (ג) אימ סלח וסחל
 לענוחינו. אימ כחה וזעבר פשיענו כננר עיניך.
 (ד) אימ כתבנו בספר דינים, (ה) אימ עשה למען
 רחמיך רחמים ורחם עלינו :

הנאון כאן איננו כמותו הסדר שכתב בח"א סי' ל"ד, וכתיב כי"מ תיקן שם כמותו הסדר
 שזכר כאן והוא כפי נוסח אשכנז, וכאן החליף כתיב כי"מ את הסדר כשיכוס, וכתב צדקתך
 כהררי אל, וז"ל לעולם, וצדקתך אלהים עד סרום, והוא ללא כמאן :

קי. מן ובמוסף מוציאין ס'ת כו', נמרא מנילה דף ל', כר"ה כחודש השביעי
 ומפטירין הבן יקר לי אפרים, ויש אומרים 'וה' פקד את שרה
 ומפטירין כקנה, והאידנא לאיכא תרי יומי יומא קמא כיש אומרים, למחר והאלהים נסה
 את

סדר רב עמרם השלם

ק"א. י"א. ובשהן יושבין קודם שיעמדו כתפלה אוהו ש"ץ שופר ביהו ומסנך בא"י אמ"ה אקב"ז לשמוע (ה) [קול שופר] וברוך שההיינו. ותוקע תשר"ת תשר"ת תר"ת. תקיעה שלשה שברים. תרועה. תקיעה שלשה פעמים. תקיעה שלשה שברים ותקיעה שלשה פעמים. תקיעה. ותרועה. ותקיעה שלשה פעמים. כמו ששינוי סדר תקיעות שלש (ב) [על שלש]. ואתקין

מנן האלף

שני נוסחאות והנהרות

ק"א. (ה) בקול שופר. ובהלכות הרי"ף גאון כתב בשם רבינו הלל ובסדר רב עמרם כצינו 'להקטע'. ומ"ס רומ. ובספר יראים כתב על שם רבינו שאם בוך לחקק סגוה הוא ונהגו לברך לשמוע. ונראה רנוסחא סוסגת נדכנה להגאון הרי"ף גאון. ונוסח רס"ג 'אקביו לשמוע קול שופר'. (ב) של שלש שלש' וכן צ"ל כאן. מעם

את הכרס ומפסירין הכן יקר. פכל ומ"ס וקירא מפסיר ונחודש הגביעי הוא לפי תיקון הקריאה של הגאונים :

ק"א. י"א. ובשהן יושבין בו' אוהו ש"ץ שופר וסברך

דעת הרז"ה ו"ל כפ"ד לר"ה לתקיעות דמיוכב לא הנהינו אותן אלא דורות אחרונים כשכיל חולים או אנוכיס דלא נטרי עד לאותא דמוסף, וברכו בבילם על תק"ס כרבה קלרה, ומה שאמר

אכל מדינא דנמרא ליתנייהו הני תקיעות אלא על סדר מלכיות וזכריות וסופרות. ומה שאמר כר"ה ע"ז למה תוקעין ומריעין כהן יושבין ותוקעין ומריעין כהן עומדין קרי לתקיעות של סדר התפלה שהן יושבין, והם עיקר התקיעות. ואש"פ שהן עומד לט"ף, אינן לשאר העם אלא מיוכב, וכפ"ד לר"ה בר גמלא דף ל' שאין תוקעין אלא בזמן שצ"ד יושבין [ור"ל כהל בשבת שהתקין ריב"ז לתקיע ככ"מ כ"ב בס כ"ד, וכפ"ד כ"ד, ובזמן שהן יושבין עד ו' בעות, ע"ס בתוס']. ומ"ס בחזקוני ומריעין כהן עומדים לערכב השמן, הוא מ"ס רבינו לקמן ס"ס קי"ד שמתיעין תרועה גדולה לאחר התפלה לערכב השמן. וכ"כ רב האי שחידים מתעסקין קו, כי הא דלר"י דף ל' כי מכיים ש"ץ תקיעתא כיבנה לא שמי אינן קל אודני' תקול תקיעה דחידלוי, ע"ס. אכל אין כן דעת הגאונים, כמו שהשיבו ע"ז הרמב"ן ובעל שבה"ל ס"י כ"ב דכשתה סדר התפלה אינן יושבין, אלא כלם עומדים ומכוונים את לבם למה שאומר הש"ץ המזויר אותם י"ח. ואפי' כלם נקראים ומתפללים בלתישה. מהנה הצבור לפמוד על השתלים סדר הכרכות. [שב"ל] והעיקר, שגם בזמן חכמי התלמוד היו תוקעין קודם התפלה. ומברכין כרבה קלרה. וכדאמרינן בפסחים ז' חוץ משכילה וסופר'. ומשמע כרבה קלרה ככרבה של העבילה. עיין במלחמות שפאר"ך. ואל תמהה שמברכין על תקיעות דמיוכב ש"ץ עיקר, ואין אנו מברכין על תקיעות של סדר כרכות, דהכי אשכחן כשני סבולי היכא לויכא אלא מרור מנרך לרכ הסדא כרישא כפ"ה' ולאכול מרור, ולכסוף אכיל מרור בלא כרבה. אש"פ שסבול א' אינו אלא להיכר תוקת. [שב"ל סס] ועיין היסבן כרמב"ן שייכב כל קו' הרז"ה. אכל עדיין לא נחבאר ככריו תשובה למה שאל הרז"ה אם אותן שחוקעין מיוכב לפני תפלה הוא כדי לערכב השמן, למה מתחילין בהם. ור"ל שהי' להם להתחיל בעיקר המתנה של משומד ולכרך, ולהוסיף תקיעות כדי לערכב יתקנו לאחר התפלה, אכל הש"ל מיישב זאת ואמר שחוקעין כדי שלא יקטרנ בשעת התפלה, ואלדרכה דכרי הרז"ה ז"ס, כי לאחר ששמעה תפלתם ויואזין מביהכ"ה, מה כמו של שמן לקטר, ומה צורך לערכב השמן. והר"ן ע' לערכב השמן שיכניע היצר שהוא השמן, ולשכר לנו בחדרת השופר קודם תפלה לתועלת החולים י"ל נכון לומר שגם חכמי התלמוד הנהיגו תקיעות דמיוכב קודם תפלה להקדים לתקיע אלא ואנוסים דלא נטרי עד לאותא דמוסף, אלא דכשילם לא היו מתקין להקדים לתקיע אלא להם עתה, ולא לכל הצבור כלו. אכל מכיון שגריכין הצבור בלא"ה להוסיף תקיעות כדי לערכב השמן, הקינו להקדימם כשכיל חולים, וכן דעת רבינו הגאון ז"ל, וכמו שחסיק על תקיעות הללו, וכל כך למה כדי לערכב השמן. אכל לדכרי הרז"ה אינן אלא תקנת אחרונים כשכיל חולים ואנוסים, וכחוקם לויכא חולים מליין למספר נשעין בתקיעות של סדר כרכות וכתרועה

ואתקין ר' אבנה בקסרי (ג) תקיעה, ג' שברים תרועה, תקיעה, שניה תקיעה, ג' שברים, ותקיעה, שלישיה. תקיעה ותרועה תקיעה, וכל כך למה כרי לערבב השמן, ראסר ר' יצחק (ד) [כפני סה] תוקעין וזריעין [כר"ה] כשהן יושבין ותוקעין וזריעין כשהן עומדין, כרי לערבב השמן :

ק.יב. ולאחר שתוקעין מהזירין סיה למקומה, ועומדין בתפלת מוסף, וסתפללין. ותקנו חכמים בתפלת מוסף (ה) ר"ה תשע ברכות. אבנה, תבורה, יא. וקדושת השם, (ו) ותוקע. וזכרונות ותוקע.

שופרות

סגן האלף

שני נבחהאות הנהרות

ובתרופה סלאחר התפלה, אלא לז"ש קצת לש"ס רבינו מנ"ל לתרועה אחרונה סלאחר התפלה שכתב בס' ק"ד שהוא ג"כ כדי לערבב השמן, וכראה דדתיקא ל"י לפי שיטתו הא' דלאחר למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כיון דטיקר סאלתס על תקיעות דמיושב, ל"ל לאסוקי הך דתוקעין ומריעין כשהן עומדין, הלא הס' טיקר תקיעות

(ג) "שעס ראשונה קסר"ק. שניה קס"ק. שלישיה קר"ק." (ד) "למה תוקעין בר"ה. למה תוקעין ותסנא אכר תקעו. אלא למה תוקעין כר : **ק.יב.** (ה) "ש"ל. (ו) "וכולל מלכויות עם קדושת הס' כה"ג בכתי' בי"ס. והוא סעוה, והא קי"ל כר עקיבא דכולל מלכויות עם קדושת היום ותוקע

מה"ת על סדר הכרכות. לכן מפרש שגאל נמי חקל תקוע"א דיחידאי כד מסיים ס"ך תקיעתא, למה תוקעין כדי לערבב השמן, ומפרש כפיר"ה ורש"י כיון שרואה המשעין ישראל מחכמים התלות מיושב ומעומד שעושין המצות כמה פעמים מתעכב מלהשעין. וקושיה השב"ל מה כמו של סגן לקשרג אז אינו קשה כ"כ :

והנה נוסח הברכה לדעת רבינו. לשמוע קול שופר"ה, וכ"כ רב האי גאון מוכח בהרי"ך גלות, שהלכה רווחת היא ולא תזוז ממנה, וכתב שם שכסדר ר"ע מצינו לתקוע וטעות הוא עכ"ל. אכן בכת"י ב"מ מצינו לשמוע בקול שופר, וכ"ה ברא"ש בשם בה"ג וראב"ן ס' ל"ה. וכ' האבודרהס שאינו נכון, שהב"מ אינה נופלת אלא על לשון קבלה. כמ"ס והא"ש שהשעין בקולי ומתרגמין אס קבלה הקבלון, עכ"ל. ואפשר מזה שמועה לדעת ולהכחין בשעת שמיעה שהוא קול שופר ותקיעת בן אדם, ולא נהלת סוס וקול חמור. דאי כסכור קול חמור נעלמא הוא לא יאז, אפי"י שמש קול שופר, וכדאי' בגמ' דף כ"ח. ובש"כ למאי דקיי"ל מצות זריכות כוונה, ואפי"י התוקע לשיר נמי לא יאז וכמו"ס הרא"ש והרי"ף, ולשמוע" לשון האונה והכחנה "בקול שופר" שמוע לפי דיני המצוה הזאת. ובכ"ו נוסח סדרנו יותר מכיון וכ"ס הרמב"ם והש"ע, ואין לברך, לתקוע" לאלו בתקיעה תליא מתתא אלא בשמיעה. כמו"ס הרא"ש והסור ס' תקפ"ד, והוכיחו מ"ס התוקע לתוך הכור, לא יאז שאפי"י התוקע עצמו לא יאז, אס לא ישמע אלא קול הכרה. ומ"ס רבינו ז"ל לברך שההיינו בתקיעת שופר מפרש לה הרמב"ם בפ"א מהל' ברכות דכל מצוה הכא זמזן לזמן כשופר סוכה ולולב כו' ומצוה שאינה חדירה מתוך שהיינו. והנה בסוכה ולולב מיימי לה בכריתא: סוכה דף מ"ו, ושופר נלמד מהס'. ועיין בהגמ"י פ"ג מהל' שופר שכתב דאין הילוך בין יוס ראשון לשני, ובתקיעות לכ"ס אינו יולא היוס בתקיעה של אהמול, ולא אמרינן יומא אריכתא הוא. וסיה שאמר רבינו וכל כך למה כרי לערבב השמן, לא קאי אדר' אבנה דאתקין בקסרי. דתיקון ר"א הוא תסוס ספיקי, אי תרועה דקרא ננוחי או ילולי. אלא קאי אלעילי מיניה שהוצרך לתקוע כשהן יושבין. אפי"ס שתוקעין בלא"ה על סדר ברכות, וכ"ו כדי לערבב השמן. ונפקא מיניה נמי לזינא כמו"ס הגאון הרי"ך נ' גיאות בהלכותיו, וז"ל, ומתלמי פעמח בערכוב סגן את שמש, היכא דשמש ע' תקיעות דמיושב ונפרפה לו השעה ולא שמש דמעומד, אי נמי לא שמש דמיושב ושמש דמעומד יאז, דטיקר המצוה ע' תקיעות הוא, עכ"ל :

ק.יב. יא. וקדושת השם ותוקע, ססר כאן וז"ל, וכולל מלכויות עם קדושת היום

ותוקע

לט (ח"ב)

סדר רב עמרם השלם

שופרות ותוקע, ואומר עבודה, והודאה, וברכת כהנים. (נכת'י כ"מ איתא,
 ומה ראו לומר מלכויות תהלה ואח"כ זכרונות ושופרות. לומר לך הפליכה
 עליך תהלה ואח"כ בקש מסנו שיזכור לך. יב.) ובמה בשופר, דכתיב והיה
 ביום ההוא יתקע בשופר גדול, אין פוחתין מעשרה מלכויות, מעשרה זכרונות,
 מעשרה שופרות, ואם אמר שלש סבלן יצא. נגד תורה ונביאים וכתיבים וכן
 הלכה. סתהיל בתורה ואומר כתיוב בתורתך. יג.) ואחריו בכתיבים ואומר
 כתיוב בדברי קדשך, ומסיים בנביאים ואומר ועל ידי עבדיך הנביאים. והנן
 אר"ה ל"ג ע"ג כשם ששליה צבור הייב כך כל יהוד ויהוד חייב. ר"ג אומר
 ש"ן סוציא את הרבים ידי הוכתן. וא"ר הונא צפוראיה א"ר יוחנן (שם ל"ד ע"ג)
 הלכה כר"ג. ובסקום שיש ש"ן אין [היהוד] הייב. (ג) והני בני עיר שאין

באין

מנן האלף

שנוי נוסהאות והנהרות

ותוקע. (ג) אבל בסקום שאין שלוח צבור חייב. ותוקע* דהלכה כר"ע מהנירו עיין במ' ר"ה ל"ב, והמלפים אחר כתי' כ"מ לא ביהוד הרגיש בזה והעתיקו כעשות:

יב.) ובמה בשופר דכתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, בגמרא דף ל"ד וכן בדרך פ"ז ליתא לתיבת, מהלכה ולא הך, דכתיב. וזרחה עמ"ס התוס' דף ל"ג ע"ב שנתנו עמס למהני שלנו שהוא ע"פ סדר רבינו הגאון ז"ל, וזרחה עמ"ס ל' קולות, ואח"כ בפדר הכרכות תשר"ת למלכויות, והש"ת לזכרונות, ותרת' לשופרות. שלא חששו כשעת תפלה אלא לקיים ספיקא לדוריייתא, דתקיעות דמיושב כבר עשו כל הפסיקות בל תורה ושל סופרים, והע"ג דבעינן ללותא בעו למיעבד, ותניא דתקיעות וזכרות של ר"ה מעכבות זו את זו, ותשמע מפרש"י, שכ' תקיעות וזכרות דעלמא אס' בנך, ולא תקע' אין העכב, הון מר"ה ויוכ"פ, דכר"ה ויוכ"פ אס' בנך ולא תקע מעכב, אבל אי אפשר לומר כן. דהתניא כו' הולך למקום שתוקעין ואין הולך למקום שמכריזין, ותנין מי שבךך ואח"כ מלחמן לו שופר. משמע כבלא שופר יכול לברך, אלא ר"ל דזכרות מעכבות זאיז וכן תקיעות, שאס' אינו יודע לברך שלשתן לא יברך כלל, או אס' אינו בקי לתקוע שלשתן לא יתקע, ע"ס. וכל דכריהס אהיין לפי ביביה רבינו הגאון שכתב כן בתקיעות דמיושב דלמעומד כמתנה שלנו, אלא דלפי"ז צ"ע קאת פי' דכרי הגמרא דאמרו, תקיעות וזכרות של ר"ה ויוכ"פ מעכבות, מ"ע אחר רבא כו' אמרו לפני הלכויות כו' וכמה בשופר". בשלמא לפרש"י י"ל דה"ק שהמלכויות וזכרונות יהיו בשופר, אחרות בשופר, ומניי שכרכות ותקיעות מעכבות זאיז, וכתוספתא מפורש עמס נס על שופרות, הרע"ק אמרו לפני שופרות כדי שתעלה תפלתכם בחרוטה לפני". אבל שזכרות עמ"ס רבינו והתוס' שאין הכרכות מעכבות התקיעות, ומ"ש מעכבין זאיז ר"ל שזכרות עמ"ס מעכבין זאיז, אינו מוכן מה שמסיים וכמה בשופר, ולכן מפרש רבינו דלון הכוונה של כמה", כמה יכרך בתקיעת שופר, אלא כמה יעלה הזכרון לפניו יתב'. וכמה ירחס עמו בשופר של משיח, דכתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, שבוה יתוקנו כל הגרות ויבא זכרונו לפניו לטובה. ועפ"ז יתישב לנו עוד קושיא עמומה מה שיל"ד בסוגיין דאחר, מ"ס דאמר רבה. כו' והלא כל דכרי רבה התה אות בלות כדכרי. ר"ע לשל דף ס"ו, ולמה לא אמרו ויבדד' עקובא", או אס' לרבה לא שמיס ל"י דכרי ר"ע הו"ל להגמ' למימר, תניא כוותי' רובה", אבל לפירושו של רבינו יש לומר שהס שני עניינים. דרע"ק הן עמס על אמירת הלכויות וזכרונות שופרות, מלכויות שמתליכוני, וזכרונות כו', שופרות כו'. כד"ה שחעלה" תפלתכם בחרוטה לפני. [בגמ' שם איתא, וכמה בשופר" וכשמע מ"ש בתוספתא כדי שתעלה כו' ואינו אלא שגירת לויגא מדף ל"ד]. והוא עמס כולל על אמירת ג' זכרות אלו. אבל רבה נתן עמס על קדימתן זה לזה. שארץ להמליכו יתב' תחילה, וכפירוש רבינו, אמרו לפניו מלכויות תחלה", ואח"כ בקש רהמים ממנו שיזכור לך", ומה יהי' הזכרון. בשופר של חרות שיתקע בשופר

סדר רב עמרם השלם

קנ

באין לביה"גים חייבין. שלא פטר רבן נמליאל אלא עם שכשדות הואיל ואניסי יד, והני דקייסין בבית הכנסת ששומעין משליח צבור. [אינן חייבים]. אבל הני דעיר לא.

ובמקום שיש שיץ עומדין בתפלה ומתפללים. (ד) [ביחוד] וכשיווד שיץ בכרסתו. בכרכה ראשונה תוקעין קשרת. ובשניה קשיק. ובשלישית קרק. ולאחר התפלה סריעין בלא תקיעה ובלא (ה) שברים. וכן מנהג בשתי ישיבות :

ק"ג. ועומדין בתפלת מוסף ומתפללים. ואומרים בסוף מנן זכרנו. (ה) וכסוף מדיה מי כסוך אב הרחשן. ואומר לרוד דוד הסליכו לאל כי הוא לבדו סרום וקדוש (ו) ובכן, ובכן, ובכן. (ז) [והיתם בא"י] המלך הקדוש. אתה כחרתנו בו עד זכר ליציאת מצרים. אלהינו וא"א.

מפני

שנוי נסחאות והנהגות

מנן האלף

(ד) ביחוד שבע ברכות. (ט) שלשה :
ק"ג. (ח) לחיים. (ז) ושבתך אלהינו סבינו לא יבוש לעולם ועד כי מלך גדול וקדוש אתה. (ג) ע"י
כסופר גדול. וכספרי פ' בעלותך איתא כן על שם ר' נתן. והן הן דברי הגאון. וא"כ הוא טעם מספיק שג"ל כסדרן, ומעכבין זה את זה, ודברים אלו כרויים למכין ודברי רבינו מווקקים שבעתים :

יג. ואחריו בבתובים, ואומר ככתוב דר"ק, כ"ה בנתי דף ל"ב מתחיל בתורה ומתלים כנביא ופרש"י והכתובים כנתיים, וכ"כ רבינו ה"א שמסורת בידנו, וכתב הראש הטעם דלוד קדים לנביאים, וכ"ה במ"ס סופרים פ"ה שכל מקום מקדימין דברי קדישה לדברי קבלה שהם נביאים, לכד בפ"ב. ובמבאר שה כתב דגם בתפלת אב הרחמים איתא להקדים נביאים לכתבי הקדש כמו בפ"ב מפני שהם קדימה על הנהגין. ומה שאמר ככתוב דר"ק, ובנביאים אמר ועל ידי עבדיך הנביאים, תבוס דפסוקי נביאים גאמרו בשליחות לאמרם לישראל, אבל של כתובים לא גאמרו בשליחות לאמרם אלא גאמרו ברוח הקדש, [הר"א :]

יד. והני דקייסין בביהכ"ג ששומעין השיץ אינן חייבים, גמ' טלמי דר"ה כי איתא רבין כי לא פטר ר"ג אלא עם ששכחות מ"ט מסוס דלניסי בתלמאכה אבל בעיר לא, וכ' רב אלכס אבל דעיר אין שיץ מוציאין עד דאחו לבי כניסתא ושמעי מש"ץ מתהלה ועד סוף. וכתב הר"ן ר"ח' לדבריו דאחרין אין שיץ לר"ג לדברין למה האביר מתפללים, אלמא דר"ג סוף. וכן נראה להחפלא אלא כדי שיסדיר שיץ הפלתו, והר"ן גאוח גרס כן בנתי דפטר ר"ג עם שכניהכ"ז וכן משמעין דברי רבינו הנחון כהן ש"כ, דלא פטר ר"ג אלא עם שכשדות והני דקיימין כניהכנים ששומעין מש"ץ, ור"ל דאם שומעין מש"ץ מראש ועד סוף גם הם פטורים כמו"ס הר"ף ז"ל. אלא דל"ע דכסי' ק"ג כתב דיהיד במקום שיש שיץ אומר מלך כי ור"ל דמתפלל שבע ודולג עלינו לשבה, וכ"כ כהן בנתי כי"מ להלן, ובמקום שיש שיץ עומדים בתפלה ומתפללים ביחוד שבע ברכות, וא"כ דבריו סותרים זה את זה :

אבל דברי רבינו ז"ל נמשכין לשיפתו שהגנו כנתי ישיבות ובבבל שהצבור מתפללים שבע ברכות ושיץ יורד ואומר חשע, והר"ן אכן גאוח השיג עליו ממ"ש לדברין למה צבור מתפללים, הלא לדבריו אין השיץ מוציאם כאלו ו' ברכות, וכן אמרו אחר להם לדבריהם למה שיץ יורד לפני התיבה, אלמא מה שהם מתפללים הוא חוזר ואומר, אבל הרמב"ן כי ע"ז מובא ברא"ש סוף ר"ה שיש לנו לקבל עדותן של הגאונים שקבלו מרבנן סבוראי ואמוראי, ועל כסא של רב אשי הכ יושבין, וכשיביתו הם מתפללים. והלפת הענין כך הוא

סדר רב עמרם השלם

מפני חטאינו נלינו מארצנו. ונתרחקנו מעל ארמתינו. מן. ואין אנו יכולים לעשות לפניך את קרבנות חובתינו ולהשתחוות לפניך בבית כחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שםך עליו מפני היר שנשתלחה במקדשך. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו וא"א מלך רחמן שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך כרהי"ך הרבים. ותבנתו מהרה ותגדל כבודו. אבינו מלכנו אלהינו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה. והופע והנשא עלינו לעיני כל חי. וקרב פוורנו מבי"ן הגוים. ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ. והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלם (ד) [בית מקדשך] כשחתה עולם, ושם נעשה לפניך את קרבנות החובתינו. תמידין כסדרן. ומוספין כהלכתן. מן. ומוסף יום הזכרון הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה

מן האלף

שני נוסחאות והנהגות

(ד) עירד.

הוא: דר"ג והכמים נס כשאר ימות השנה נחלקו, ללכת כל יחיד ויחיד חייב, ולר"ג הש"ך מוילין. ולפיכך הקשו לו למה נכור מתפללים, ואמר כדי להסדיר תפלתו. ולדבריהם ש"ך חזר ויורד לפני המיכה להביא מי שאינו נקי, וחכיון שנפקה הלכה כר"ג בר"ה נתלוא פטורים ממ' ברכות, וחייבים בכע כשאר כל יו"ט. ומ"ס רבינו כאן דהני דקיימין בניהבנ"ס ושמי מש"ך. איך חייבים נמי ר"ל שאין חייבים כחש ברכות אבל חייבים בכע כשאר כל יו"ט, דזכרונות וזמירות ואכ"י מלכיות בעלינו לשנה שמשי אח"כ מש"ך שפוסק אותם, וכן הם דברי הירושלמי המוכח בר"ף וכפירוש הר"ן שם, הלכה כר"ג כאלין חקיעתא כלומר ברכות של מלכיות וזמירות שפוסקין בהם, אבל הם חייבים להתפלל שאר הברכות, וכן פירש שם דברי הירושלמי דלתי גלותא וקס ר"ה ומללי, דאמר מללי אלא והדר מללי למוספין מפני שאין ש"ך מוילין אלא ג' ברכות לכך, ודברי רבינו שכתב, ללא פטר ר"ג אלא עם שכדות הוילי וחטי"י, ר"ל הם פטורים לגמרי. אבל מ"ס. והני דקיימין בניהבנ"ס ושמי מש"ך איך חייבים, רזנו שאין חייבים כמ' ברכות אלא בכע, ובמ"ס. והני עיני כפ"י. וכן הביא הר"ן אכן נראה שאין בנהבנ"ס כשם רבינו וכעס כל הגאונים דבמקום שאין ש"ך יחיד חייב כמ' ברכות, והני שאין באים בניהבנ"ס מש"ך מתפללים ביהוד ז' ברכות, ומביא שם שכס דלטי"י, והני דקיימי בניהבנ"ס שומעין מש"ך מתפללים ביהוד ז' ברכות, ומביא שם שכס רב האי שצריך כל יחיד לכוין לבו לש"ך מתחלת ירידתו מלכות עד סוף התפלה, ומאן דלא נמיר ולא כח לשמוע מש"ך לא יאל, ועם שכדות דלטי"י אע"ג דלא נמירי יאלו י"ה אע"ג דלא כחו לניהבנ"ס. ע"ש. אלא שכתב, אנו קבלנו מעלי הוראה ואנשי מעשה שקבלו מחכמים שלפניהם כגון ר' שמואל הלוי [הבגיד] שקבל מר' חנוך וזקנים שדדירו הלכה למעשה שאין מתפללים כלל ז' אלא ע' ברכות, ע"ש. וכן הסכים הרא"ש ז"ל סוף ר"ה, ועל מה שהמר הרמב"ן לייבש דברי הגאונים, ואמר שעלה כידו כמו שנאמר לתע רבי, כתב בלא הכין הדברים שנאמרו למח"ס, דהאיך ילנו הקהל שתי ברכות מן החשע, שחשע כל ר"ה כמו שכס כל שבתות ויו"ט, וכעס שא"ל לרגל מאותן שכע, כך א"ל לרגל מאותן חשע, דברכות מעבדות זו את זו, וש"ך פוסקין חלקן, אלא שמתפללים כדי שיסדיר ש"ך תפלתו, וצריכין להתפלל כלן, ואם יתפללו שכע כלן לנפלה, ומנהג אבותינו תורה, עכ"ל והכי נקטינן :

קיג. מן. ואין אנו יכולים לעשות את קרבנות חובתינו, עיין מקור הברכות :

מן. ומוסף יום הזכרון הזה, כו', כמס' ערוכין דף ת' אמרו מ"ו להזכיר של ר"ה בר"ה, ומסיק דזכרון אחד עולה לכהן ולכאן. וכן מוכח ברמ"ש סי' ג' הירושלמי דאין צריך להזכיר של ר"ה, כיון שאומר כסוף שופרות וביים במהתכס כו' ובר"ה כו' ומוכרחם כו'. יאל. ומשמע דלטי"י קרבן מוסף דר"ה אין להזכיר, וביוסריו וכעס"ל מיתת דהל"ן כזה גדולי הדור, ושתלמו הדברים לרש"י ז"ל. כי הגאון ר' יצחק הלוי הזיקק להזכיר ולכרם קרבנות

סדר רב עמרם השלם

הנא

באהבה כמצות רצונך. כמו שכתבת עלינו בתורתך ע"י משה עבדך. כאמור
ובחדש השביעי. עד שבעה? תמימים. ומנחתם. כו'. עד כהלכתן :
יז. ורש"י כשטניע כאן אוסר : עלינו לשבח לארון הכל. אבל יחיד במקום
שיש ש"ץ אוסר : אלהינו ואלהי אבותינו סוף על כל העולם

כלו

סגן האלף

קרכות של כל מוספי היום. וכתב רש"י ז"ל : לא להכריע בחתי. כי איני כלפי לעשות סעד
לדברי הארי. שן סלע ונכפת טולס, אך אשר הזיקי להודיע מה קבלתי מרבינו ר' יעקב
בר יקר. כששמתי לפני לא שמעתי מפיו בסדר המקראות. וזהו להזכיר של ר"ח בר"ה [שם
בערוכין] פירש לתלמידים, כגון ותתן לנו. וכן כויעלה ויבא, וכן כמוספי יום הזכרון ויום
ר"ח נעשה ויקריב, וכן בחתימה תקדש ישראל ויום הזכרון ור"ה, אבל בסדר המקראות לא
הזכיר כו'. ועתה שמעתי שהבינו רבינו הלוי להזכיר, ורואה אני את דבריו. ולא כחולק על
רבינו יעקב בר יקר שלא הגיג כן, כי ידעתי מלפניו. נחר לו בנדולה מלפניו. והבינו עלמו
כאסקופה הדרגתה, ושם עלמו שירי שירים, ולא מלאו לבו לעשרת הראווה לו, להקדש דבר
בדורו. ואם רבינו הלוי שם דברים ופזר בשפת המכנסים, מקום הגיחו לו אבותיו להתגדר
בו כו', כי דבריו נכוחים למבין. ואם באנו לפרש מהם כפושטים מחיים כו'. ואומר אני
שכן נהגו הראשונים להזכיר את שניהם, ודורות האחרונים כו' שנו כשמש, וזכרון אחד. ולא קבעו
אלה מקראות של ר"ה בלבד. גלמה ב"ר יצחק עכ"ל. אבל ר"ח היה אומר שא"ל להזכיר ר"ח שרי כמה
שחומר, מלבד עולה החדש ומנחתה, וכו' ה"י בכלל המוספין שכן עולות, וה"י אומר. ושני ששירים
לכפר. וכ' הראש שם הד"י איחא בירושלמי, רב חפקד לתלמידיו לארכורי מוספין, ועולה החדש
ומנחתה, ושני ששירים לכפר, ושני תמידין כהלכתן, ע"ש. והסוד בשם רבינו כ' כתי' תקצ"א
שא"ל רק. מלבד עולה החדש ומנחתה ושני תמידין כהלכתן. ולפי"ז נראה לדעת רבינו ז"ל
כפי שכ' ר"ח. אלא שלא הזכיר רבינו לומר ושני ששירים לכפר. וכ' הכ"ח דעסע רבינו,
במקראות המוספין כפייהם נאמר שם מלבד עולה החדש ומנחתה כו'. ולכן
נחשב כזכרון אחד, אבל ששיר ר"ח לה הזכיר שם, וחשיב כזכרון כפ"ש, ע"ש. ומתנגנו
לומר מלבד כו' ושני ששירים לכפר ושני תמידין כהלכהם, ואומרים את מוספי יום הזכרון הו'.
ונתה"ד כתב כתי' קמ"ז לאומרים מלבד כו' אחר ומנחתם, וכן נהגין. ועיין גוב"י מ"ח כ"י קצ"ז :
יז. ורש"י כשטניע כאן אוסר עליו, אבל יחיד, במקום שיש ש"ץ אומר מלך כו'.
והשיאו כו' לתלכויות ז"ש ש"ץ פושרו. ולקמן ר"ס קמ"ז כתב רבינו דיחיד במקום
שאין ש"ץ מחפול שבע ברכות ואומר עלינו לשבח, ע"ש. ומשמע דלעולם אינו מחפול אלא ז'. וראה
דמירי התם באינו בקי אלא כו' ברכות. דאי ס"ד לידע כל הס' ברכות לתה מחפול שבע
והלא אין לו ש"ץ שיוציא אותו י"ה, ומי יפסור אותו חייבנו. אי"ז הל"ז נמיר,
וקמ"ל דה"פ דמקום שיש ש"ץ אינו יוצא כיון שהוא בעיר ומתי למיול לתשע מש"ץ
סדר ברכות, מכל מקום כיון שאין ש"ץ והוא לא נמיר דמי לעם שבשדות דאזני, וש"ץ
שבשירות פושרו, ומיציא למי שאינו בקי, כיון דלית ל"י דובחא למיול ומשמע. וכן מלאתי
מפורש בשם רבינו בהלכות הרי"ן י' נישאת דמקום שאין ש"ץ יחיד הייב כתי' ברכות.
ומלאו עכשו פסקו של דברים : דכ"ש ש"ץ והוא כביהכ"ס לעולם אינו מחפול אלא ז' בין
הוא בקי או לא, ואינו אומר גם עלינו לשבח, דש"ץ פושרו כיון שאומע ממנו, אבל בדליכה
ש"ץ אם הוא בקי מחפול ש"ץ, ופשיטא דאומר גם עלינו, ובאינו בקי אלא כו', אפי"ז דש"ץ
פושרו במלכויות ז"ש כמו עם שבשדות דאזני, מ"ח מאי רידע למימר אומר, ואפי"ז דברכות
משכבות זה את זה, מ"ח כיון דלא חפסר אלא הטעם אובע רמי חיובא עליה למימר מאי
דמתי למימר, ועדין תמה שיפסרו ש"ץ מטעם דאזני. ולא אמרו המשכבות אלא בבקי בלאת
מס ויש גם ש"ץ ולא בני למיול ומשמע, גם האהת לא יבדק, וכן בתקיעות אם בקי
בששתי תקע, ואם לאו לא יתקע כמו"ש התוס' דף ל"ג. אבל כשצריך אתה, ויפסר בהאחרות
ע"י אחרים, ודאי דיואל. וכן בתקיעות אם תקע האהת בעצמו נפטר בלאתו תמה בששע

מאחר

סדר רב עמרם השלם

כלו בכבודך. עד ומלכותו בכל משלה. ית. והשיאנו עד ומבלעדיך אין
 אין לנו סלך אלא אתה. באי סלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון.
 ואומר עבודה הודאה. ואף עבודה אומר וזכור רחמיך וכבוש בעסך. (ה)
 [ובסוף הודאה אומר וכתום לחיים. ושם שלום.] ובסוף אומר ובספר חיים :
קיד. ויורד שיץ לפני התיבה ואומר אבות [ומזכיר זכרנו לחיים] ובגבורות
 [מוכיר כי כסוך אב הרחמן] וקדושת השם. ואומר ובכן. ובכן.
 ובכן. כלי. באי הסלך הקדוש. כשם שזכיר היחיד. ומתחיל בקדושת היום
 אתה כחרתנו בר עד שיסיים הפסוקים. ומתחיל ואומר עלינו לשבח לאדון
 הכל לתת גדולה ליוצר בראשית. שלא עשאנו כגוי הארצות. ולא שמנו
 כמשתחות הארמה. שלא שם הלקנו כהם וטרלנו בכל הסונם. שהם משתהוים
 להבל ולריק ומתפללים אל אל לא יושיע. ואנו מרעים ומשתחיים לסלך
 מלכי המלכים שהיה נוסה שמים ויוסר ארץ. ומושב כבודו בשמים
 מסעל ושכינת עזו בנכותי מדומים. הוא אלחנו ואין עוד אחר. אסח
 מלכנו. ואפס זולתו. ככתוב בתורתו וידעת היום והשבות אל לבבך.
 כי ה' הוא האלהים בשמים מסעל ועל הארץ מתחת ואין עוד. ולא מצאתי
 בסדר אודילה אבל בספר נהגו לאומר (ה) ית. **אודילה** לאל אחלה

פניו
מנ האלף

שני נוסחאות והנהות

(ס) והודאה ובסוף אומר ובספרי. כ"ה בכתי
 כ"ם והוא ס"ס. וגם בכתי שלנו יש פטות שכתב
 ובסוף עבודה אומר וזכור רחמיך. ח"א. וצ"ל ובסוף
 הודאה אומר. זכור רחמיך. וכחוב כו' :
קיד. (ה) וכחבתיו בכרדי כ"ה בכתי בים.
 ובסדר הנדפס חמה הכנה ע"ז. ע"ש ולא
 יכלהו להלום דבריו. והאמת דלפי כתי ב"ם ס"ל
 לרינו לומר אודילה אפי' בחפלה היחיד. עתין
 לקבן

מאהר וזה ח"ז לפני. אבל במקום שיש כ"ן
 והוא כתי כתיחה דכ"ן פוסרו גם שלא מחמת
 אונס. אין לו לומר עלינו דחייבא הפסק. כיון
 דתני למשעם אה"כ חש"ן הפוסרו חש"ן
 שהוא נקי. דלרינו ז"ל אין לו לומר
 מלכות ז"ש אפי' חש"ן. כיון שש"ן פוסרו.
 למה יבדק על חס. וכמו"ס ר"ג. סך מוציא
 הכ"ן. אכן הכ"ן ר' משה גאון [מונה כרי"ן
 גאות וכסור סי' הקצ"א] כתב דליד דמלי'
 ר"ה בלחיבא אי גמיר עלינו לשבח לימא'
 ואילא לימא חלוך. ומשעם שס כסור דר' משה פליג. וס"ל דלימא עלינו לשבח אפי' במקום שיש
 ש"ן. אם הוא כקי כו. וכ"ל ללא הוי הפסק. ולא חכשי ליי לפסוך על ש"ן כיון שידע שיש
 ומימלא ס"ל לר' משה דלא הוא כקי בכל הע' עדיף שיאמר הכל כפלאו כמו שאנו נוהגין.
 וכזה יתייבב כל מה שנתחכמו בזה המפרשים. וכיחוד דברי הב"ח שם שכתב לשיטת רבינו
 דס"ל ללא נתקן עלינו אלא כמתפללים כל הע' ברכות ע"ה. דלא ראה דברי רבינו ח"ש אות
 קט"ו. ולדברינו לא נלמד לדחוק כמו"ס הב"י דעלינו ר"ל רק הנוסח של עלינו. ולא הפסוקים
 הבאים אחריו. אלא דר"ל עלינו וכל סדר מלכות עד חלוך. והמשיך ימלא הדברים כדורים
 בע"ה. אלא לפת"ם נלמד לומר לשיטת הגאונים דס"ל דברכות ומקישות מעכבות כפסק.
 וכמו"ס. שאם יודע אמת ולא האחרת ח"ה האמת לא יבדק. לפי' הגני שכתב הר"ן דלפי'
 סדרן מעכב שאם הקדים זכרונות למלכות לא ימא. ה"י להם להגאונים להשיטתו גמי. שרין
 ללוי עלינו כלומר מלכות שידע. ובלבד שיהי' ברור לו שיסגן שלוחי זכור שיתפללו אחריו
 גם זכרונות וספורות. דלפי' הו"ל שלא כסדרן. ומללא הכהו כן. שיה' דס"ל כפי' ראשין
 סר"ן. ואין נ"מ כסדרן כלל. כנל"ד. ולוי הגאונים הב"י והב"ח לא פירשו כן :
ית. והשיאנו עיין חש"ל אות קטו ה'. ועיין בטובחי הפתלה להרמב"ם ללי"ג ל"י. ועיין
 הגמ"י ס. וכן עמא. דבר ללא כר"ע גאון :

אודילה

סדר רב עמרם השלם

מנב

פניו אשאלה סמנו מענה לשון. אשר פקהל עם אשר עזי. אביע רננות
בעד הפעליו. לאדם מערכי לב וסח' מענה לשון. ה' שפתי תפתח ופי
יניד החלתך. יהיו לרצון אמרי פי וחניון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. [ברוך
אתה ה' למדני. חקיק:]

על כן נקוה לך ה' אלהינו לראות מהרה בתפארת עיך. להעביר נלולים
מן הארץ והאלילים ברות יכרתן. לתקן עולם במלכות שדי וכל בני
בשר יקראו בשמך. להפנות אליך כל רשעי ארץ. יכירו וידעו כל יושבי תבל
כי לך תברע כל ברוך תשבע כל לשון. לפניך ה' אלהינו יכריעו ויפולו.
ולכבוד שמך יקר יתנו. ויקבלו כלם את עול מלכותך. ותסליך עליהם מדרך
לעולם ועד. כי המלכות שלך היא. כ. ולעולמי עד תכלוך בכבוד ככתוב
בתורהך

מנן האלק

קיד. ימ. אוחילה לאל כו' עד באי למדני חקיק. וכן הוא בנוסחי התפלות
להרמב"ם, וכתב העור ס' תקל"א. נראה מתוכו [ר"ל מתוך
הנוסח שהרי אומר אשר בקהל עס.] שאין ליחיד לאומרו שהוא רשות לש"ן עכ"ל. וכתב הכ"ח
וכן הוא מנהג אשכנז שא"ל לא אוחילה ולא הרת עולם ביחיד. אבל כסדר הרמב"ם הם מתייחס
והוא מנהג ספרד. עכ"ל. ומתוך דברי המחתיק סדר שלפנינו נשמע דהך נספרד לא מהו
לאומרו אלא ככבוד ונש"ן, ולכן העתיקו כאן בתפלת הש"ן:

כ. ולעולמי עד תמלוך בכבוד. כתב במחזור וי"ט: הגם נהנו לומר עד תמלוך
בכבוד, והח"כ תקיפתא של פיוסין, אבל רבינו יצחק הלוי תיקן לסייס
הפסוקים קודם שיתחיל התקיעתא, כי בתקיעתא אינן מתייבן התקראות כסדר של מורה
וגביאים וכתובים, וכו'. ואלו ואלו מודים שר"ך לש"ן להתחיל סדר תפלה שתקנו אנשי כה"ג
קודם שיתחיל הפיוס שתקנו אחרונים להוסיף בשכחו של מקום, כו'. סדר מלכויות במלכויות,
זכרונות בזכרונות, שופרות בשופרות, כו'. והאיך יפתח ש"ן בפיוס מלכויות ועדיין לא פתח
בתפלת מלכויות שתקנו אנשי כה"ג, כו'. אלא ש"ן ישאל צ"ל וישתח בשכחו ש"מ, והפיוס נזהר
להתייבם שכחו, והתייבם משין התייבם הכרבה, כמו ירושם וימלוך [התייבם אפיסיה מלכי
לר' אליעזר הקליר]. או"א. תלוך על כל העולם. למשפט יזכור, [התייבם זכר כל משע להגיל]
או"א זכרו. קול קורא כשופר. [התייבם אשא דפי] תקע כשופר. כו' ומה חטאו אלו תקיעות
ומה נשתח משאר פיוסין. כו' ומנהג ראשונים עיקר, וכך הי' נוהג ר' יצחק בר' יהודה,
ואחריו ר' יצחק לוי, ורבינו ר' אלעזר, עכ"ל. ומה שגראה מדבריו ססדר ברכות הללו נתקנו
מאנשי כנכת הגדולה, לכאורה לא נשמע כן בש"ם. דאמרינן ר"ה כ"ז כחאן מצלין האידנא
זה היום תחלת משעך וזכרון ליום ראשון כחאן כר' אליעזר, ומשמע דנתקנו אהרי זמן התנאים,
ובירו' פ"א דר"ה הלכה הי' מביא נוסח זה היום, ועל המדינות בו יאמר, וקרי ליי תקיעתא
דכי רב ומשמע דרב תיקנו. וכן במד"ר ומתחמתא משמע שנתפסדה בכית מדכשו. והויפרי
עלמו הקשה הולך תקנו רבנן דלא הלבכתא דר"א שמותי הוא שגדוהו או שהוא מתלמידי כ"ס,
ומי' דאמרו קודם שגדוהו, או קודם שלמד אלל תלמידי כ"ס ע"ס. ולכן נראה לתרץ דנוסחי התפלות
שכין הפתיחות והחתימות נתקנו בכית מדכשו של רב, אבל עיקר הברכות שתייבם והתייבם
והפסוקים ודאי דנכדו מאנשי כה"ג, וכדמשמע בש"ם [ברכות כ"ט] הני י"ח כנגד מי, שבע
דשבתא, משע דר"ה כנגד מי, ומשמע דכלהו כדדי נתקנו מאנשי כה"ג, וכן סדור הפסוקים
שערה או שלשה, כבר הי' להו"ל. בזה מסורה קדומה, ואיפלוני בה תנאי כמס' ר"ה. ואחרונים
במדכשו של רב באו והוסיפו על הנוכח, וזהו דלא נזכר בנמרה בתקיעתא ד"ר אלא זה
היום" ועל המדינות" אמנעו של נוכח, ולא אחת וזכר וכדומה, וגם עמנעו של רבינו
היו שר"ך להתחיל סדר תפלה שתקנו אנשי כנכת הגדולה קודם שיתחיל הפיוס שתקנו
אחרונים, לא הייתה אלא מה שמקדימם הפיוס קודם הפסוקים אחרי תמלוך בכבוד, והנהיג
שיאמר

סדר רב עמרם השלם

כתורתך ה' ימלוך לעולם ועד. ונאמר לא הכיף און כיעקב ולא ראה עמל
 כישראל ה' אלהיו עכו ותרועת סלך בו. ונאמר, ויהי בישוחן סלך כהתאסף
 ראשי עם יהו שכטי ישראל. ובדברי קדשך כתוב לאמר, ה' סלך נאות
 לבש לבש ה' עז התאור, אף תכון תכל כל תמוס, ונאמר, שאו שערים
 ראשיכם והנשאו פתהי עולם ויבא סלך הכבוד, מי הוא זה סלך הכבוד ה'
 עוזו ונביר ה' נבור מלהמה, שאו שערים ראשיכם ושאו פתהי עולם ויבא
 סלך הכבוד, מי הוא זה סלך הכבוד ה' צנאות הוא סלך הכבוד סלה. ועל
 ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, כה אמר ה' סלך ישראל תואלו וגו'. ונאמר
 ועלו מושיעים בהר ציון לשפיט את הר ישו והיתה להי הסלובה. והי' ה'
 לסלך על כל הארץ כיום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד. ובתורתך כתוב
 לאמר, שמע ישראל וגו'. אלהינו ואי סלוך על כל העולם כלו ככבודך
 בו. והשיאנו בו. ותוקע תשרת. היום הרת עולם, היום יעמד כמשפט
 כל יצורי עולם. אם ככנים ואם כעבדים [אם ככנים] רהמנו כרחם אב על
 כנים. ואם כעבדים ענינו לך תליות עד שתחננו ותציא לאור משפטנו
 קדוש : (ג)

אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם. לפניך נגלו כל תעלומות.
 והסון נסתרות שמכראשית. כי אין שכחה לפני כמא כבודך ואין
 נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר את כל האפעל, וגם כל היצור לא נבחר ססך.
 הכל נלוי (ג) לפניך ה' אלהינו, צופה ומכים עד סוף כל הדורות, כי תביא
 חק וזכרון להפקד כל רוח ונפש, להזכר מעשים רכים והסון נסתרות לאין
 תכלית. מראשית כזאת הודיעה ומלפנים אותה נלית. זה היום תחלת
 מעשיך וזרון ליום ראשון. כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. ועל
 המדינות בו יאמר. איזה לחרב ואיזה לשלום, איזה לרעב ואיזה לשובע.
 ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות. מי לא נפקד כחיום הזה. וזכר כל
 היצור לפניך כא מעשה איש ופקדתו, ועלילות מצעדיו נכר. מחשבות אדם
 ותחבולותיו

סגן האלף

שילמד הפיוסים קודם התימת הכרכות, אחרי
 הפסוקים תמוס לפסוקים סדרן לקמחי ניהו :
והנה כפיומי הקליר לא נזכרו הפוקים כלל
 ואמננו אומרים אותם לפני פסוקי
 חגשי כה"ג. או אחריהם כפי מה שהנהיג רבינו
 הלוי. אבל בתקיעתה ופיוסי דיוסי בן יוסי
 שהם אהללה, ואפחד כמעטי, ומנוסה לעזרה, [הנמלא בסדר רס"ג ומיהסו אליו וכן מוכא בעיטור.
 ודלא בדברי הרי"ן] גאות שמיחם אותם סרוז המתחיל באות סמך ולהגן. פסוק אחד מתורה ואחד
 מכתובים ואחד מנביאים, וכפמס בן עד ג"פ. והפיוט הזה מוכא בהלכות הרי"ן ג' גמות והביא
 סס דרב האי גאון כתב וז"ל, מהיני רובא למימר על סדר זה הי' ימלוך, לא הכיט און,
 ויהי ביאורו. ויוסי בן יעזר דהקון אהללה תחלה בסמך ויהי ביאורו, וכדלי' הי' ימלוך,
 ובתריה כשי"ן לא הכיט און, ולא שמענו שערער אלס בדבר עכ"ל. ור"ל דרב האי גאון ס"ל
 לומר השלפה פסוקים הי' ימלוך ולא הכיט ויהי ביאורו כיהד זה אחר זה, ויוסי ס"ג עליה
 בחרתי

שנוי נוסחאות והנהות

לקמן סי' קציו. (כ) "יערב לפניך קול תחנונו
 אל רם ונשא. מכן סבים וסאין ומקשיב קול
 הרועתנו תקבל ברצון זכר כלכיותנו כי איתא
 בסדר הנדפס אבל בנוף כתי' ב"ם לחא. (ג) וסו"פ
 גס.

והתבולותיו (ד) יצדי מעללי איש. אשרי איש שלא ישחקך, וכן אדם יתאמן
 כך, כי דורשיך לעולם לא יבשלו, ולא תכלים לנצח כל החוסים [בך]. כי
 זכר כל המעשים לפניך בא, ואתה דורש מעשה כלם. וגם את נח באהבה
 זרת ותפקדו בדבר ישועה ורהמים, בתביאך את מי המכול לשחת כל בשר
 מפני רוע מעלליהם. על בן זרוננו בא לפניך ה' אלהינו להרבות זרעו כעפרות
 תבל, וצאצאיו כחול הים. ככתוב בתורתך, ויזכור אלהים את נח ונו'. ונאמר,
 וישמע אלהים את נאקתם ונו'. ונאמר, וגם אני שמעתי את נאקת בני
 ישראל אשר מצדים בעבדים אותם ואזכור את בריתי. ובדברי קדשך כתוב
 לאמר, זכר עשה לנפלאותיו ונו'. ונאמר, שרף נתן ליראיו ונו'. ונאמר, ויזכור
 להם את בריתי וינחם ונו'. ועי' עבריך הנביאים כתוב לאמר הלך וקראת
 ונו'. ונאמר, וזכרתי אני את בריתי אותך ונו'. ונאמר, הבן יקד לי ונו'.
 (ה) אר"א זכרנו בזרענו טוב כלפניך, ופקדנו כפקודת רחמים כשמי שמי
 קדם. וזכר לנו ה' אלהינו את הכרית ואת החסד ואת השבועה שנשבעת
 לאברהם אבינו בהר המוריה, ותראה לפניך עקרה שעקד את בנו על נבי
 הסובה, ובבשר רחמיו לעשות רצונך ברבב שלם. בן יבבשו רחמך את בעסך
 וינלו רחמך על מדותיך. ובמזיבך הגדול ישוב הרון אפך מעמך מעירך
 ומנהלתך, לקיים לנו ה' אלהינו את הדבר שהנשחתנו כתורתך עי' משה
 עבדך, באמור וזכרתי להם ברית ראשונים ונו'. כי זכר כל המעשים אתה הוא
 מעולם, ואין שבחה לפני כסא כבודך, ועקדת יצחק לזרעו תזכור, כא"י
 זכר הברית, ותיקע ק'ש'ק'. היום הרת עולם ונו'. אר"שת שפתינו יערב
 לפניך אל רם וגשא, סבין סביש סאיון מקשיב קול (ו) ותפלתינו תקבל
 ברצון: (ז)

אתה

סגן האלף

שני נוסהאות והנהות

(ז) וגם. (ה) ככחי ב"ם אחא כאן כל נוסה וערענו. (ו) זכר זכרונותינו
 פסוקי תורה, וכלות ע. ק. ת. פסוקי
 כתובים. וכלות פ. ר. ת. פסוקי נביאים.

וכן נהג בפיוס אפחד כמעשי. ובאנוסה לעזרה, וכן הועתק בשמו כסדר רב סעדיה כתי' ומלתי
 כנוסחתו כמחזורי רעלהיים. אבל כמחזורים שלנו השמימו הפסוקים ואזו נוהגין כפי
 דברי האל ושיקתו. וככ"ז אין קפידא וכמו"ס הרי"ג, ולא שמענו שרעור אדם בדבר"א ואע"ג
 דככ"מ בעי לאלכורי קראי כסדרן, והפיוס מקדים ויהי ביסורין, דוואת הנכרה לפסוק ה'
 ימלך, לא חיישין בהכי, דכן מלינו נ"כ כנמרא דף ל"ב ע"כ דאמר, אלא מלכות תלת הוא דהוין,
 ה' אלהיו עמו ותרושת מלך בו, ויהי ביסורין, ה' ימלך" וש"מ ללא קפדין בהכי. ובפסוקי
 כתובים אכן נמי לא קפדין בזה, וכן מוזכר הפיוס פסוקי דל"ב כלות ע. פ. וכלות
 ק. ר. קודם פסוקי תורה לכלות ז' ש. ולא קיס כדברי חכמים, אלא עשה כריב"ז דקיי"ל
 כוותי' דכתיב יואל בפסוק אחד של תורה, ואחד של נביאים ושל כתובים, ואע"ג דאח"כ
 הוסיף לומר פסוקים של תורה כרבנן מ"מ עכ"פ הקדים כתובים ונביאים לשל תורה,
 ולכן לא ערער אדם כדבר כמו"ס הגאון ביון דעכ"פ עשה כרבנן ואמר כסדרן שלש מכל אחד,
 ומנהגנו לומר הפיוס קודם על כן נקוה. ולפי אתה זכר. ואחא נגלית. ובשגל עטנתו
 של רבינו הלוי, השמימו כמחזורים כל הפסוקים שהכיא הפיימן יוכי בן יוסי, ומדפיסי
 רעלהיים

סדר רב עמרם השלם

אתה נגלית בענן כבודך אל עם קדשך לדבר עמם. מן השמים השמעתם קולך ונגלית עליהם בערפלי טוהר. גם כל העולם כלו חל מפניך. ובריות בראשית חדרו מסך. בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעסך תורה ומצוות, ותשמיעם את הוד קולך, ודברות קדשך מלהבות אש. בקולות וברקים עליהם נגלית, ובקול שופר עליהם תופעת, בכתוב בתורתך ויהי ביום השלישי וגו'. ונאמר, ויהי קול השופר וגו'. ונאמר, וכל העם האים את הקולות וגו'. וברברי קדשך כתוב לאמר עלה אלהים בתרועה וגו'. ונאמר בהצנחות וקול שופר וגו'. ונאמר, תקעו בחודש שופר ככסא ליום חגנו. כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. הללויה הללו אל בקדשו וגו'. עד כל הנשמה וגו'. ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, והיה ביום ההוא יתקע וגו'. ונאמר, כל יושבי תבל ושוכני ארץ וגו'. ונאמר, וה' עליהם יראה ויצא וגו'. (ה) ה' צבאות יגן עליהם [בן יגן עלינו] אר"א תקע בשופר גדול להוראתנו. ושא גם לקבץ נדהגם וקרב פוורינו מבין הגוים, ונפוצותינו גם מירכתי ארץ. והביאנו לציון עירך ברינה, ולירושלם עיר מקדשך בשמחת עולם. אנא קים לנו ה' אלהינו את הדבר שהכסתהנו בתורתך ע"י משה עבדך מפי כבודך כאסור. וכיום שמחתכם ובכוועדיכם ובראשי חדשיכם, ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל יבתי שלמיכם, והיו לכם לזכרון לפני אלתיכם. כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך. בא"י שומע קול תרועת עמו ישראל ברהטים. ויתקע קר"ק תקיעה תרועה תקיעה. (ט) היום חרת עולם כו'. [זו תפלת מוסף לשני ימים, ואומר עבודה, והודאה, ושים

בגן האלף

רעלהיים החפלים לימות מקחן ומדטיסוס כל פסוקי הפיוטים, לאומרים קודם פסוקי אכנה"ג מכילים את הרכיס לעשות שלא כהלכה:

ובסדרן של כתובים כתב רבינו הגאון ז"ל לאמר ה' מלך, ושאו שערים.

ובסדר רב"ג הביא פסוק כי לה' המלוכה והשמים ה' מלך גלות לבש, ומתויהו חשבו לשאו שערים לשמי מלכות, ואזו כוהנין לומר כי לה' המלוכה, וה' מלך, ושאו שערים. ובשאל הר"ר נתן ע"ו כמובא בשב"ל, והשיב דשאו שערים הראשון והכ"ו כחד חשיבו ע"ש. ובזכרונות כ"ה הגאון בפסוקי תורה, וגם אני במעתי, ומנהגנו לומר: וזכרתי את כד חשיבו ע"ש. ובזכרונות כ"ה כתובים משוים לנוספתנו. וכרס"ג מוסף, וזכר עולם כריתו דכר אה לאלף דור, וכ"ה השל' הדייקים ה"א חות, שהוא פסוק רביעי בל' לנרד, אבל דעתו אינו כן משום דפסוק זכר עשה לנפלאותיו ע"ס סרף נתן ליראיו דכתיבי הלא לנרד, וכאשרות לא השיב רבינו ככתובים פסוק הללו אל בקדשו למשבון שופרות כמו"ס רבינו מכולם, לפי שכנגדו קבעו חכמים העשרה פסוקים. והקדים רבינו כתוב ביום ההוא יתקע [ישעי"ו כ"ג] לפסוק כל יושבי תבל יולא בשופרות כפסוק ותקעתם עיקר דשפת ישראל. ועיין בת' הרשב"א ס"י תפ"א שכתב דאינו יולא בשופרות כפסוק ותקעתם בחצוצרות שלא זכר בו לא שופר, ולא תרועה. וכ' דמורו ר"י יונה כנה"ג לומר וכחדש השביעי. ומורו רמב"ן הנהיג פסוק לא הביע און לאומרו עם המלכות ועם השופרות עי"ש ומנהגנו לשים בפסוק ותקעתם והקעם עיין ככ"י:

שני נוסהאות והנהגות

(ח) ה' צבאות יגן עלינו. ה' צבאות יגן עלינו. כ"ה בכתיב ב"ב הוא לשון מוסעה. דגין גרסה רס"ג. (ט) היום חרת עולם כן איחא גם בסדר החדש. אבל בגוף כתיב בים שהוא כתיב משם לא מצאתי זאת.

סדר רב עמרים השלם

הגדר

ושים ש'ים. כא. ולאחר התפלה מריעין בלא תקיעה ובלא נ' שבדים. מריע תרועה גדולה כדי לערכב השמן :

קמ"ז. כב. ויחיד במקום שאין ש"ץ מתפלל שבע ברכות ואומר עלינו לשבת, ולאחר שמיים תפלתו תוקע תשרית תשרי

תרי"ח, בכה דברים אמורים בשלא היה חבר עיר. אבל היה חבר עיר שומעין על סדר הכרכות, דהגן מי שברך ואח"כ נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע שלשה פעמים. ואמרין מעמא שלא היה לו שופר מעיקרא... (ה) כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו, רב פפא בר שמואל קם לצלווי איל לשמיעה חיז כי נהירנא לך תקע לי. א"ל רבא לא אמרו אלא כהבר עיר. הניא נמי הכי כשהוא (ג) שומעין על הסדר ועל סדר ברכות, ברי"א בחבר עיר אבל שלא בהבר עיר כשהוא שומעין, שומעין על הסדר (ג) על סדר ברכות, ויחיד שלא תקע, חבירו תוקע לו, ויחיד שלא ברך אין חבירו מברך לו. (ונכתי' א. חתא, ומצוה בתקעין יותר מהמברכין, כיצד שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין, הולך למקום שתוקעין, ואינו הולך למקום שמברכין, ומשמיע צריך שיבין להשמיע מדרז אריזי [כ"ה לך] שמע מי תקיעות בטי' שעות ביום בתשעה בני אדם יצא, ואפי' בסרתינן, ואפי' כל היום כלו, ובלבד שיחיה התוקע בר חיובא, אבל שמע מאשה וחרש שומע וקמן לא יצא, דתנן [גס כפ] כל שאינו מחויב ברבר אינו מוציא את הרבים י"ח) :

קמ"ח. ותפלת סנחה כתפלת שחרית, ובתפלת... (ה) אומר אתה הברלחתנו בדרך שאוסרים בסוצאי שבתות. כג. ובר"ה שחל להיות

בשבת אין תוקעין, (כנתי' א. חתא: גזרה שמה וציאנו בידו ויעבירונו ד' אמות בריה [כ"ה כס] והיינו מעמא דשופר, והי"ט דלולב והי"ט דמגלה.) ותפלה של חול של כל עשרת ימי תשובה מריה עד יוהכ"פ אוסרים וזכרנו לחיים, ומי באוך אב הרחמן, והמלך הקדוש, והמלך המשפטן וזכור החסיד, ובתוב לחיים, וכספר חיים

שנוי נוטהאור והנהות

סגן האלף

כא. ולאחר התפלה מריעין תרועה גדולה שמי' כזה לעיל

קמ"ט. (ה) הא הויל שופר מעיקרא כן צריך להיות. (ג) כשהוא שומעין שומעין, (ג) ושלא כצ"ל :

סי' קי"ח אות י"ד: **קמ"ט. כב.** ויחיד במקום שאין ש"ץ בו עת"ל אות י"ז:

קמ"ט. (ה) ובתפלה ערבית בסוצאי הי"ט כצ"ל.

קמ"ט. כג. ובר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין, כו' במשנה דף כ"ט. חתא משהרב ביהמ"ק התקין ריב"ז שיבוי תוקעין כ"ח ט"ס בו כ"ד, ורי"ח ס"ל ללא התקין אלא ביבנה, ואמרו לו אחד יבנה ואחד כ"ח ט"ס בו כ"ד, וארי"ה עם כ"ד, כפני כ"ד, וכזמן כ"ד יוסבין, וכעתיקו הרי"ף ז"ל, מה"ס דס"ל דנכ' בזמן הזה כל מקום ט"ס עם כ"ד קבוע מופלג וגדול כדורו תוקעים ט"ס, ואמרו על רב אלפס ז"ל סמי' תוקעין בבית דינו ברי"ה טהל כשנת, וכתב הרמ"ש טלל' נהנו תלמידיו אחריו כן, כי משרשים אחד יבנה ואי' כ"ח ט"ב בו כ"ד טל סנהדרין ואפי' סנהדרין קטנה, ואינן ביבנה שבי' ט"ס כנהדרי גדולה, הכל עכ"פ סנהדרין בעינן, וכ"ח מפרשי' וכ"ח ברי"ה, וכן נראה דעת רבינו ז"ל סתם לאין תוקעין, ומלכתס משמע דכתיב' אין ט"ס מקום בישראל שתוקעין בו :